

20 Ο ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ GENİŞ ZAMAN

χρήση

Ο ενεστώτας διαρκείας χρησιμοποιείται:

α) για πράξεις που γίνονταν στο παρελθόν και θα εξακολουθήσουν να γίνονται και να επαναλαμβάνονται στο μέλλον, δηλαδή για πράξεις που επαναλαμβάνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και θεωρούνται συνήθειες:

Nuray asla sigara **içmez**.

Babam yemekten sonra **yatar**.

Senin saatin her zaman geri **kalır**.

Η Νουράι **δεν καπνίζει** ποτέ.

Ο πατέρας μου, μετά το φαγητό **ξαπλώνει**.

Το ρολόι σου πάντα **πάει (μένει)** πίσω.

β) για να εκφράσει γενικές επιστημονικές ή άλλες αλήθειες και για αδιαμφισβήτητες γενικές παραδοχές. Με την ίδια έννοια χρησιμοποιείται και σε παροιμίες:

Dünya **döner**.

İki arti iki, dört **eder**.

Güneş her gün **doğar** ve **batar**.

"Balık baştan **kokar**."

"Görünen köy kılavuz **istemez**."

"Damlaya damlaya göl **olur**."

"Can **çıkar** huy **çikmaz**."

Η Γη **γυρίζει**.

Δύο και δύο, **κάνουν** τέσσερα.

Ο ήλιος κάθε μέρα **ανατέλλει** και **δύει**.

"Το ψάρι **βρωμάει** απ' το κεφάλι."

"Χωριό που φαίνεται κολαούζο **δε θέλει**."

"Φασούλι το φασούλι **γεμίζει** το σακούλι."

"Πρώτα **βγαίνει** η ψυχή και μετά το χούι."

γ) για μόνιμες ιδιότητες και ικανότητες:

Annem nefis yemekler **yapar**.

O futbolcu kolayca gol **atar**.

Komşumuz geveze bir insan, çok fazla

konuşur.

Η μητέρα μου **φτιάχνει** υπέροχα φαγητά.

Εκείνος ο ποδοσφαιριστής **βάζει** εύκολα γκολ.

Ο γείτονάς μας είναι φλύαρος άνθρωπος, **μι-**

λάει πάρα πολύ.

δ) σε ερωτηματικό τύπο για να δηλώσει παράκληση, επιθυμία και σεβασμό. Θεωρείται χρόνος ευγενείας:

Lütfen, karıyi **açar mısın?**

Biraz daha kek **alır mısınız?**

Garson bey **bakar mısınız?**

Valizim çok ağır; bana **yardım eder**

misiniz?

Παρακαλώ, **ανοίγεις** την πόρτα;

Θα πάρετε λίγο ακόμη κέικ;

Παρακαλώ κύριε σερβιτόρε, **να σας πω** λίγο;

Είναι πολύ βαριά η βαλίτσα μου· με

βοηθάτε;

ε) για να δηλώσει το αβέβαιο μέλλον, την πιθανότητα, την εικασία, την ευχή ή την ελπίδα για κάτι. Σε αντίθεση με τον μέλλοντα, δεν έχει την έννοια της υποχρέωσης και της δέσμευσης, της βέβαιης ενέργειας:

İnşallah başarılı **olursun!**

Şimdi aklıma gelmiyor, belki sonra **hatırlarım**.

Μακάρι **να πετύχεις/να τα καταφέρεις!**

Τώρα δεν μου 'ρχεται στο μυαλό, ίσως μετά

να το θυμηθώ.

Κατά τη γνώμη σου **θα κερδίσει** η ομάδα μας;

Άντε, καληνύχτα! **Τα λέμε** αύριο.

Sence takımımız **kazanır mı?**

Hadi, iyi geceler! Yarın **görüşürüz**.

στ) για αφηγήσεις και περιγραφή γεγονότων του παρελθόντος. Προσδίδει ζωντάνια και φραστικότητα (ιστορικός ενεστώτας):
 II. Dünya Savaşı 1939'da **başlar**.
 Frank Sinatra 1998 yılında **ölür**.

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος **αρχίζει** το 1939.
 Το έτος 1998 **πεθαίνει** ο Φρανκ Σινάτρα.

Σχηματισμός

Οι προσωπικές κατάληξεις του ενεστώτα διαρκείας είναι οι εξής:

ben	-im (-im, -üm, -um)
sen	-sin (-sin, -sün, -sun)
o	-
biz	-iz (-iz, -üz, -uz)
siz	-siniz (-siniz, -sünüz, -sunuz)
onlar	-ler, -lar

ΚΑΤΑΦΑΣΗ

θέμα ρήματος + **-r/-ar (-er)/-ir (-ir, -ur, -ür)** + κατάληξη προσώπου

ΑΡΝΗΣΗ

θέμα ρήματος + **-mez (-maz)** και **-me (-ma)** + κατάληξη προσώπου

ΕΡΩΤΗΣΗ

θέμα ρήματος + **-r/-ar (-er)/-ir (-ir, -ur, -ür) mi- (mi-, mu-, mü-)** + κατάληξη προσώπου?

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ

θέμα ρήματος + **-mez(-maz)** και **-me (-ma)** **mi-(mi-)+** κατάληξη προσώπου ?

α) Όταν το θέμα του ρήματος τελειώνει σε φωνήεν, παίρνει ως επίθημα το σύμφωνο -r:

	ΚΑΤΑΦΑΣΗ (=περπατώ)	ΑΡΝΗΣΗ (=δεν περπατώ)	ΕΡΩΤΗΣΗ (=περπατάω;)	ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ (=δεν περπατάω;)
ben	yürü-r-üm	yürü-mem	yürür müyüm?	yürümez miyim?
sen	yürü-r-sün	yürü-mezsin	yürür müsün?	yürümez misin?
o	yürü-r	yürü-mez	yürür mü?	yürümez mi?
biz	yürü-r-üz	yürü-meyiz	yürür müyüz?	yürümez miyiz?
siz	yürü-r-sünüz	yürü-mezsiniz	yürür müsünüz?	yürümez misiniz?
onlar	yürü-r(-ler)	yürü-mez(-ler)	yürür(-ler) mi?	yürümez(-ler) mi?
ağrımak	πονάω	▶ ağrı-r	okumak	διαβάζω ▶ oku-r
anlamak	καταλαβαίνω	▶ anla-r	ödemek	πληρώνω ▶ öde-r
aramak	ψάχνω	▶ ara-r	özlemek	νοσταλγώ ▶ öze-r
beklemek	περιμένω	▶ bekle-r	söylemek	λέω ▶ söyle-r
boyamak	βάφω	▶ boya-r	tanımak	γνωρίζω ▶ tanı-r
büyümek	μεγαλώνω	▶ büyü-r	temizlemek	καθαρίζω ▶ temizle-r
demek	λέω	▶ de-r	uyumak	κοιμάμαι ▶ uyu-r
denemek	δοκιμάζω	▶ dene-r	üşümek	κρυώνω ▶ üşü-r
dinlemek	ακούω	▶ dinle-r	ütülemek	σιδερώνω ▶ ütüle-r
imzalamak	υπογράφω	▶ imzala-r	yemek	τρώω ▶ ye-r
kapamak	κλείνω	▶ kapa-r	yıkamak	πλένω ▶ yıka-r
korumak	προστατεύω	▶ koru-r	yürümek	περπατώ ▶ yürü-r

β) Όταν το θέμα του ρήματος τελειώνει σε σύμφωνο και είναι μονοσύλλαβο, παίρνει τα επιθήματα **-er, -ar**:

	ΚΑΤΑΦΑΣΗ (=αγαπώ)	ΑΡΝΗΣΗ (=δεν αγαπώ)	ΕΡΩΤΗΣΗ (=αγαπώ;)	ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ (=δεν αγαπώ;)
ben	sev- er-im	sev- mem	sever miyim?	sevmez miyim?
sen	sev- er-sin	sev- mezsın	sever misin?	sevmez misin?
o	sev- er	sev- mez	sever mi?	sevmez mi?
biz	sev- er-iz	sev- meyiz	sever miyiz?	sevmez miyiz?
siz	sev- er-siniz	sev- mezsınız	sever misiniz?	sevmez misiniz?
onlar	sev- er(-ler)	sev- mez(-ler)	sever(l-er) mi?	sevmez(-ler) mi?
at-mak	ριχνω, πετώ	▶ at-ar	bin-mek	επιβιβάζομαι ▶ bin-er
aç-mak	ανοίγω	▶ aç-ar	in-mek	αποβιβάζομαι ▶ in-er
koş-mak	τρέχω	▶ koş-ar	boz-mak	χαλάω ▶ boz-ar
gül-mek	γελώ	▶ gül-er	çal-mak	χτυπώ ▶ çal-ar
				(κουδούνι) / παίζω (όργανο) / κλέβω
gez-mek	περιηγούμαι	▶ gez-er	yağ-mak	βρέχει ▶ yağ-ar
yat-mak	ξαπλώνω	▶ yat-ar	dön-mek	επιστρέφω, ▶ dön-er
				γυρίζω
bak-mak	κοιτάζω	▶ bak-ar	döv-mek	δέρνω, δίνω ▶ döv-er
				ξύλο
yap-mak	κάνω	▶ yap-ar	giy-mek	φορώ ▶ giy-er
uç-mak	πετάω	▶ uç-ar	koy-mak	βάζω ▶ koy-ar
duy-mak	ακούω	▶ duy-ar	kes-mek	κόβω ▶ kes-er
kaç-mak	δραπετεύω	▶ kaç-ar	kız-mak	θυμώνω ▶ kız-ar
yüz-mek	κολυμπώ	▶ yüz-er	sev-mek	αγαπώ ▶ sev-er
bit-mek	τελειώνω (αμετάβατο)	▶ bit-er	yaz-mak	γράφω ▶ yaz-ar

Προσοχή:

Εξαιρούνται τα παρακάτω δεκατρία ρήματα που παίρνουν την κατάληξη **-ir (-ir, -ur, -ür)**:

almak	παίρνω	▶ al-ir	olmak	γίνομαι	▶ ol-ur
bilmek	ξέρω	▶ bil-ir	ölmek	πεθαίνω	▶ öl-ür
bulmak	βρίσκω	▶ bul-ur	sanmak	νομιζω	▶ san-ır
durmak	σταματώ	▶ dur-ur	varmak	φτάνω	▶ var-ır
gelmek	έρχομαι	▶ gel-ir	vermek	δίνω	▶ ver-ir
görmek	βλέπω	▶ gör-ür	vurmak	χτυπώ	▶ vur-ur
kalmak	μένω	▶ kal-ır			

γ) Όταν το θέμα του ρήματος τελειώνει σε σύμφωνο και αποτελείται από δύο ή περισσότερα συλλαβές, παίρνει το επίθημα **-ir** (-ir, -ür, -ur):

	ΚΑΤΑΦΑΣΗ (=μιλάω)	ΑΡΝΗΣΗ (=δεν μιλάω)	ΕΡΩΤΗΣΗ (=μιλάω;)	ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ (=δεν μιλάω;)
ben	konus- ur-um	konus- mam	konus ur muyum?	konus maz mıyım?
sen	konus- ur-sun	konus- mazsin	konus ur musun?	konus maz mısın?
o	konus- ur	konus- maz	konus ur mu?	konus maz mı?
biz	konus- ur-uz	konus- mayız	konus ur muyuz?	konus maz mıyız?
siz	konus- ur-sunuz	konus- mazsınız	konus ur musunuz?	konus maz mısınız?
onlar	konus- ur(-lar)	konus- maz(-lar)	konus ur(-lar) mı?	konus maz(-lar) mı?
anlaş-mak	συνεννοούμαι			▶ anlaş-ır
giyin-mek	ντύνομαι			▶ giyin-ir
alış-mak	συνηθίζω			▶ alış-ır
bırak-mak	αφήνω			▶ bırak-ır
konus-mak	μιλάω			▶ konus-ur
göster-mek	δείχνω			▶ göster-ir
götür-mek	άγω (πηγαίνω κάποιον/κάτι κάπου)			▶ götür-ür
gönder-mek	στέλνω			▶ gönder-ir
getir-mek	φέρνω (κάτι κάπου)			▶ getir-ir
bitir-mek	τελειώνω (μεταβατικό)			▶ bitir-ir
kurtar-mak	σώζω			▶ kurtar-ır
güneşlen-mek	κάνω ηλιοθεραπεία			▶ güneşlen-ir
yaptır-mak	βάζω κάποιον να κάνει κάτι			▶ yaptır-ır
aldır-mak	βάζω κάποιον να πάρει κάτι, δίνω σημασία			▶ aldır-ır
üzül-mek	λυπάμαι			▶ üzül-ür
sıkıl-mak	στενοχωριέμαι			▶ sıkıl-ır
sinirlen-mek	εκνευρίζομαι			▶ sinirlen-ir
inan-mak	πιστεύω			▶ inan-ır
anlat-mak	εξηγώ, διηγούμαι			▶ anlat-ır
beğen-mek	μου αρέσει			▶ beğen-ir
buluş-mak	συναντιέμαι			▶ buluş-ur
değiş-mek	αλλάζω (αμετάβητο)			▶ değiş-ir
dolaş-mak	περιπλανιέμαι			▶ dolaş-ır
eğlen-mek	διασκεδάζω			▶ eğlen-ir
evlen-mek	παντρεύομαι			▶ evlen-ir
iyileş-mek	καλυτερεύω, αναρρώνω			▶ iyileş-ir
kazan-mak	κερδίζω			▶ kazan-ır

Παρατήρηση:

Ο ενεστώτας διάρκειας είναι ο μόνος απλός χρόνος που δεν διατηρεί το επίθημά του (-r, -ar, -ir) στην άρνηση και στην ερωτηματική άρνηση. Το επίθημα του χρόνου λοιπόν, αντικαθίσταται από το αρνητικό επίθημα **-mez**, **-maz** (ή **-me**, **-ma**). Έτσι, ο αρνητικός τύπος είναι κοινός στο σχηματισμό του, για όλες τις κατηγορίες ρημάτων:

	ΚΑΤΑΦΑΣΗ	ΑΡΝΗΣΗ	ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ
GELMEK	gelirim	gelmem	gelmez miyim?
OKUMAK	okursun	okumazsin	okumaz mısın?
KALMAK	kalır	kalmaz	kalmaz mı?
ÖDEMEK	öderiz	ödemeyiz	ödemez miyiz?

ΤΟΝΙΣΜΟΣ

Η κατάφαση του ενεστώτα διάρκειας τονίζεται πάντα στη συλλαβή του επιθήματος **-r**, **-er**, **-ir**.

Η άρνηση τονίζεται πάντα στο επίθημα της άρνησης **-mez/-maz** (ή **-me/-ma**).

Η ερώτηση τονίζεται όπως και η κατάφαση, στο επίθημα του χρόνου.

Τέλος η αρνητική ερώτηση τονίζεται στο επίθημα της άρνησης.

Στην ερώτηση και στην αρνητική ερώτηση, όταν έχουμε αντιστροφή της κατάληξης **-ler/-lar** του γ' προσώπου πληθυντικού, ο τόνος πέφτει στην κατάληξη αυτή:

	ΚΑΤΑΦΑΣΗ	ΑΡΝΗΣΗ	ΕΡΩΤΗΣΗ	ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ
GELMEK	gelirim	gelmem	gelir miyim?	gelmez miyim?
OKUMAK	okursun	okumazsin	okur musun?	okumaz mısın?
KALMAK	kalır	kalmaz	kalır mı?	kalmaz mı?
ÖDEMEK	öderler	ödemezler	öderler mi?	ödemezler mi?